

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

Eva Mutlová

Univerzita Pardubice
Fakulta Filozofická

Problematika česko-vietnamských manželství

Eva Mutlová

Bakalářská práce
2010

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eva MUTLOVÁ**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Problematika česko-vietnamských manželství**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Osnova : a) Česká kultura b) Vietnamská kultura c) Porovnání vietnamské kultury s českou
d) Odlišnost postavení žen v těchto kulturách e) Porovnání života smíšeného páru v Čechách
a ve Vietnamu

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Müllerová Petra, Vietnam, Libré, Praha 2004 Jaroslav Marek, Česká moderní kultura, Mladá fronta, Praha 1998

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Jana Křišťálová**
Katedra věd o výchově

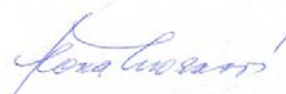
Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2008**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2010**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Mgr. Ilona Moravcová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2009

Prohlášení autora

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 06. 2010

Eva Mutlová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Janě Křišťálové za vedení mé bakalářské práce, za všechny její cenné rady a připomínky, které mi v průběhu psaní poskytla.

Souhrn:

Tato bakalářská práce se věnuje problematice česko-vietnamského manželství. Popisuje odlišnosti v rodině mezi českou a vietnamskou kulturou. Dále jak se tato problematika projevuje ve smíšených manželstvích.

Klíčová slova:

Rodina, Vietnam, vietnamská kultura, manželství, rozvod.

Summary:

This Bachelor Work deals with the topic of Czech-Vietnamese marriage and describes the family differences between a Czech and a Vietnamese culture.

The Bachelor Work engages in research how those variances present in mixed marriages.

Key words:

Family, Vietnam, Vietnamese culture, marriage, divorce.

Obsah:

Úvod	10
1.Česká kultura	11
1.1 Česká rodina	11
1.2 Vývoj rodiny	12
2.Vietnamská kultura	13
2.1 Základní informace o Vietnamu.....	13
2.2 Stručná historie Vietnamu.....	14
2.3 Vývoj česko-vietnamských vztahů.....	16
2.4 Vietnamská rodina.....	18
2.5 Synovská oddanost.....	19
3.Odlišnost Postavení žen v těchto kulturách	22
3.1 Postavení žen v historii	22
3.1.1 Středověk	22
3.1.2 14.-16.století	23
3.1.3 17.-18.století	24
3.1.4 19.století.....	25
3.1.5 20.století	28

4. České a vietnamské manželství.....	28
4.1 České manželství.....	28
4.2 Vietnamské manželství	29
4.3 Česko-vietnamské manželství.....	30
4.4 Český rozvod.....	35
4.5 Vietnamský rozvod.....	35
4.6. Česko-vietnamský rozvod.....	36
5.Případová studie.....	37
5.1 Zkoumané rodiny	37
5.2 Shrnutí rozhovoru.....	43
Závěr.....	44
Použitá literatura a zdroje.....	45
Přílohy.....	46

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je Problematika česko-vietnamských manželství. Vybrala jsem si toto téma, protože si myslím, že informace o vietnamské komunitě u nás jsou zkrácené. Chtěla jsem poukázat na odlišnosti v české a vietnamské kultuře a především se zabývat různými pojetí rodiny.

V první kapitole se zabývám výhradně českou rodinou, její definicí a stručným vývojem české rodiny od starověku do současnosti.

Dále navazuji na vietnamskou kulturu. V této kapitole zmiňuji základní informace o Vietnamu a historii státu, která je pro Vietnam velmi významná, neboť hraje roli v utváření tradičních vietnamských hodnot. Popisují začátek setkávání těchto dvou kultur v podkapitole o česko-vietnamských vztazích. Jak začala migrace vietnamského obyvatelstva do České republiky. V podkapitole vietnamská rodina se zabývám spíše tradiční vietnamskou rodinou, která byla typická spíše v dřívější době. Za zmínku stojí termín synovská oddanost. Pojem, který pro českou populaci není známý. Myslím si, že je to velice zajímavá kapitola o chování rodičů vůči dětem a mohla by nám být v mnohém inspirací.

Třetí kapitola je historického charakteru. Definuji zde odlišné postavení českých a vietnamských žen od středověku po 20. století.

V předposlední kapitole píším o českém a vietnamském manželství. Zaměřila jsem se na podmínky pro vstup do manželství v těchto zemích a na podmínky nutné pro rozvod. Spíše bych se zabývala vietnamským manželstvím, protože o něm nemáme v České republice tolik informací. Tato bakalářská práce má pojednávat o česko-vietnamském manželství, proto jsem do této kapitoly zařadila grafy a statistiky o počtu uzavřených manželství mezi českou ženou a vietnamským mužem a českým mužem a vietnamskou ženou. Dále uvádím počty rozvodů těchto smíšených manželství.

Pátou kapitolou je případová studie o česko-vietnamských manželstvích v České republice. V rozhovorech jsem zjišťovala rozdíl v soužití ve smíšených manželstvích, vliv odlišnosti kultur na rodinu a důvody rozpadu těchto manželství.

1. Česká kultura

1.1 Rodina

Vymezení pojmu rodina je velmi složité, každý autor definuje rodinu jiným způsobem. Možný vyjadřuje rodinu takto: „Rodina je dnes vnímána současně v řádu světa ji obklopujícího jako instituce racionální, pragmatická, funkčně vertikálně hierarchizovaná a kulturně omezující a současně jako zvláštní soukromý svět autenticity, spontaneity, přirozené rovnosti a emocionality.“¹

Vymezení rodiny : rodina je skupina lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených transakčních vztahů. Členové jsou často (ale ne nutně) vázáni hereditou, legálními manželskými svazky, adopcí nebo společenským uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty. Kdykoli mezi blízkými lidmi existují intenzivní a kontinuální psychologické a emocionální vazby, může být užíván pojem rodina, i když jde např. o nesezdaný pár, o náhradní rodinu atd.²

Sobotková (2001) přikládá důraz na rodinné fungování, kde ve své knize uvádí schopnost rodiny fungovat ve 4 rozhodujících oblastech podle S.R.Saubera:

- osobní fungování (spokojenost členů se svou pozicí a rolí v rodině);
- manželské, resp. partnerské fungování (spokojenost v sexuální oblasti, vzájemný soulad);
- rodičovské fungování (odpovědnost za výchovu dětí a pocit obohacení z rodičovské role);
- socioekonomické fungování (ekonomická úroveň rodiny a sociální začlenění, sociální podpůrná síť).³

¹ MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina*. Brno: Blok 1990. . ISBN 80-7029-018-8 s.17

² SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál 2001. ISBN 80-7178-559-8

³ SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál 2001. ISBN 80-7178-559-8

1.2 Vývoj rodiny

Ve starověku a středověku byl pojem rodina vnímán zcela jinak než v dnešní přítomnosti.

Rodina byla společenství lidí, kteří bydleli v jednom domě a společně hospodařili a byli podřízeni hlavě rodiny. Do rodiny se nepočítali jen pokrevní příbuzní, ale všichni kdo s nimi žili. Tedy i služebnictvo, čeledíni, děvečky a tovaryši. Tento obraz rodiny se uchoval až do první poloviny 19. století.⁴

Ve vládnoucí třídě se rodina chápala jako široké pokrevní příbuzenstvo. Dalo by se říci, že slovem rodina se mínilo to samé jako rod. Hlavním důvodem, proč se udržovaly příbuzenské vztahy, byla moc a majetek.⁵

V druhé polovině 20. století došlo k mnoha změnám v tehdejší tradiční rodině. Do této doby měla rodina monopol na legitimní sex. Ale brzy se stal běžným sex předmanželský. Rodina však měla stále monopol na reprodukční akt, hlavně díky pokroku ve vědě a začala se používat hormonální antikoncepce. Od 70. let 20. století však nebývale rostl počet nemanželských dětí.⁶

V tradiční rodině vybírali budoucího partnera dětem jejich rodiče, ohlíželi se především na společenské postavení a majetek. V druhé polovině 20. století rodiče přestávali mít vliv na výběr partnera a děti se tak mohli svobodně rozhodnout.⁷

Další změnou, která v této době nastala, byl přechod od křesťanského pojetí manželství k pojetí manželství jako občanské smlouvy. V tradiční rodině manželství držela

⁴ MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina*. Brno: Blok 1990. . ISBN 80-7029-018-8 s 18

⁵ Tamtéž.

⁶ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství 2006. 80-86429-58-x

⁷ Tamtéž

pohromadě hlavně víra, kdež to dnes je to láska a sexuální přitažlivost. Narůstal tak počet rozvodů.⁸

Další tradiční funkce rodiny zanikly kvůli dělbě práce a rozvoji speciálních institucí. Děti se začali vzdělávat ve školách a socializaci dětí převzala masmédiá. Antikoncepce byla jedním z důvodů klesající porodnosti dětí a nejčastějším typem rodiny se stala rodina s jedním dítětem. V tradiční rodině byla jednou z funkcí rodiny starost a péče o děti. Manželé vychovávali vyšší počet dětí. Vzhledem k novým možnostem ve výběru povolání pro ženy, kde již nebyla potřeba fyzické síly a zdatnosti, se ženy začaly realizovat ve své profesní kariéře. Opustily domácnost a mateřství přestalo být celoživotním údělem a změnilo se jen v krátkou část života.⁹

2. Vietnamská kultura

2.1 Základní informace o Vietnamu

Oficiální název země: Vietnamská socialistická republika

Hlavní město: Hanoi (3,5 mil. Obyvatel)

Rozloha: 330 991 km²

Počet obyvatel: 82 610 000 tisíc obyvatel

⁸ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství 2006. 80-86429-58-x

⁹ Tamtéž

Složení obyvatelstva: 84% Vietnamci, 2% Číňané, dále zde žijí Khmérové, Tayové, Champové a příslušníci více než 54 etnicko-lingvistických skupin žijících převážně v horských oblastech

Jazyk: vietnamština je oficiálním jazykem Vietnamu. Z cizích jazyků je zde nejrozšířenější čínština, angličtina, francouzština a ruština.

Náboženství: hlavním náboženstvím je buddhismus, objevují se i příznivci taoismu a konfucianství a nalezneme zde i křesťanství a islám

Vláda: komunistický režim

2.2 Stručná historie Vietnamu

První zmínky o obyvatelstvu dnešního státu Vietnam se datují okolo 10. století před naším letopočtem. Od této doby se území státu vyvíjelo, avšak severní a jižní část odděleně a pod nadvládou jiného státu. První vietnamské království se nazývalo Van Lang, ve kterém vládla dynastie Hong Bang.¹⁰ Po svržení posledního panovníka dynastie Hong Bang, vznikl stát Au Lac, založený 257 př. n. l. byl první historicky dokázanou říší na území dnešního Vietnamu. Stát fungoval pod správou čínského císařství až do 10. století našeho letopočtu. Po pádu císařství vyhlásili samostatný vietnamský stát.

Vietnamský stát se spojil s královstvím Funan, které sídlilo v deltě řeky Mekong. Společně čelili nájezdům ze strany Číňanů, Khmérů a Mongolů. Po neustálých bojích, které trvali čtyři staletí, se rozhodli, vrátit se pod ochranou moc Číny. Vietnam byl opět rozdělen na jižní oblast, kde vládla dynastie Nguyen a severní území pod nadvládou dynastie Trinh.

¹⁰ MÜLLEROVÁ, Petra. *Vietnam*. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-255-4 s.12

Během dalších let se začali sjíždět misionáři z Evropy a začal zde vliv evropské kultury. Ten se setkal s nevolí u místních obyvatel a vše vyvrcholilo vraždou několika francouzských misionářů. Tato událost v Danagu v roce 1847 zapříčinila vpád francouzských a španělských vojsk a ovlivnila vývoj státu v průběhu dalších dvě stě let. Vietnam se stal francouzskou kolonií. Vietnamské národní vědomí chtělo samostatnost a Nguyen Tat Thanh, známý jako Ho Či Min předložil plán prezidentovi USA Wilsonovi o nezávislosti Vietnamu roku 1919 na versailské mírové konferenci. Vznikla Vietnamská demokratická republika. Francie se však opět dostala k moci na rovných osm let, protože Vietnam byl velmi plodnou kolonií. Ve Vietnamu vznikla Komunistická strana, která byla podporována Sovětským svazem, Čínou a také USA. Francie kapitulovala po prohrané bitvě roku 1954 u Dien Bien Phu. Vietnamská demokratická republika uzavřela příměří s Francií a byla rozdělena. Jižní část byla prokapitalistická a severní komunistická pod vládou Ho Či Mina. V jižním Vietnamu se utvořila skupina, která sympatizovala s politikou komunistického severu. Spolu s Ho Či Minem utvořili Frontu národního obrození Jižního Vietnamu (Vietcong) a provedli vojenský puč, který byl výrazně protiamerický. Severovietnamské bitevní lodě napadly americké torpédoborce v Tonkinském zálivu a začala vietnamsko-americká válka. V roce 1975 se konečně Vietnam přiblížil konci války, Američané se stáhli ze země a došlo k definitivnímu ukončení bojů. V roce 1976 vznikl jednotný vietnamský stát sloučením jižního a severního Vietnamu. Vietnam byl přijat do OSN roku 1978, ale opět byl napaden. Rudí Khmérové z Kambodži, využili oslabenosti státu a zaútočili na stát. Stejný pokus provedla i Čína, která však byla po několika dnech poražena. S pomocí OSN roku 1989 porazil Vietnam i Rudé Khméry a ve Vietnamu byl konečně mír. Jeho ekonomika však byla neustálými boji velmi oslabena, a když se na konci studené války Vietnam začal otevírat světu, Amerika podala pomocnou ruku. V současné době se Vietnam rozvíjí, je otevřený obchodu, investicím, průmyslu a turistickému ruchu. Vietnam je stále jednou ze čtyř posledních komunistických zemí.¹¹

¹¹ KOUDELKA, Viktor. *Země rýže a hor*. Třebíč: Akcent 2003. ISBN 80-7268-269-5 s. 145-147

2.3 Vývoj česko-vietnamských vztahů¹²

První diplomatické vztahy mezi Vietnamem a Československou republikou byly navázány 2. února 1950. Mezi oběma státy byla uzavřena Dohoda o hospodářské a vědeckotechnické spolupráci, která byla podepsána v září 1956. Vietnamští občané se zde začali vzdělávat v oblastech strojírenství a lehkého průmyslu, aby pak později mohli své znalosti využít ve Vietnamu.

To bylo počátkem 50. let, počátkem let 60. se do Československé republiky stěhovali také studenti Vysokých škol. Vietnamští studenti si výrazně lišili od ostatních studentů z rozvojových zemí. Ke svému studiu přistupovali velmi pilně a zodpovědně. Jejich výsledky byly buď výborné nebo chvalitebné. Hlavní příčinou jejich velmi dobrých výsledků bylo, že nad nimi měl dozor refent, který sídlil na zastupitelském úřadě v Praze. Pro Vietnam bylo nepřipustné, aby jejich studenti měli horší studijní výsledky, považovali to za špatnou reprezentaci jejich země. Studenti, kteří nedosahovali požadovaných výsledků, byli posíláni zpět do jejich země.

V těchto letech začalo seznamování s novou kulturou jak pro nás, tak pro občany Vietnamu. V roce 1955 odjela česká výprava do Hanoie, aby zde uskutečnila Československý filmový festival. V příštím roce zavítali k nám vietnamští divadelníci, aby předvedli své umění. Česká společnost se poprvé začala setkávat s vietnamskou kulturou, se kterou neměla žádné předchozí zkušenosti. Jediné informace byly o válce ve Vietnamu z médií. Všeobecný český pohled na vietnamskou komunitu byl v 60. a 70. letech zhruba takový. Jsou to usměvaví a pilní lidé, neupozorňují na sebe pozornost a utvářejí skupinky, nepohybují se samostatně.

„Další *Dohoda o odborné přípravě občanů Vietnamské demokratické republiky v československých organizacích* byla podepsána dne 8. dubna 1974. Na základě této dohody postupně přijelo do ČSSR v letech 1974-1977 na 5069 vietnamských občanů, kteří se

¹² MÜLLEROVÁ, Petra. *Vietnam*. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-255-4 s. 83-88

zapracovávali převážně ve strojírenských profesích, v energetice a stavebnictví. Odborná příprava vietnamských občanů probíhala v souladu s *Pokyny pro věcné, organizační a finanční zabezpečení odborné přípravy občanů VSR*, které společně vydalo federální ministerstvo práce a sociálních věcí, federální ministerstvo financí a Státní plánovací komise.“

Občané Vietnamu se zde učili našemu učňovskému školství po dobu 6 let s navazujícím procesem odborné praxe v hospodářských organizacích. Tento kurz se skládal z šestiměsíční jazykové přípravy, odborné výuky v učňovských zařízeních, která trvala 2-3 roky. Na tu navazovala 2a půl až 3 půlletá výrobní praxe.

Vietnam se stal členem Rady vzájemné hospodářské pomoci v roce 1979. RVHP měla pomoci Vietnamu zvýšit zaměstnanost obyvatelstva. Československá republika přijala 3500 vietnamských občanů a souhlasila s jejich odbornou přípravou. 2. února 1980 byla podepsána *Smlouva o přátelství a spolupráci mezi ČSSR a VSR*, když tehdejší prezident Gustav Husák navštívil Vietnam, Laos a Kambodžu. V její souvislosti byla podepsána *Dohoda o dočasném zaměstnávání kvalifikovaných pracovníků Vietnamské socialistické republiky spojená s další odbornou přípravou v československých organizacích*. V roce 1980 do ČSR začali přijíždět vietnamští pracovníci, kteří před příjezdem museli absolvovat povinný kurz českého nebo slovenského jazyka, který musel probíhat minimálně po dobu tří měsíců. Pro Vietnamce nebyl takový problém naučit se psaný projev, ale naopak mluvené slovo pro ně bylo velmi obtížné, což představovalo problém v budoucí komunikaci v ČSR. Komunikace vážla i mezi jednotlivými ministerstvy, které měly přijímat zaměstnance z Vietnamu, mnohdy pár týdnů před jejich příjezdem, neměly vyřešené jejich ubytovací podmínky a ani zaměstnání. Ani českoslovenští občané nebyli na své budoucí spolupracovníky, kteří se kulturně a etnický lišili, připraveni. A vzhledem k jejich špatné mluvené češtině nezačala jejich komunikace zrovna nejlépe.

Dalším problémem bylo, co udělat s vydělanými penězi. Jejich tehdejší měna Dong nebyla konvertibilní s ostatními měnami a tak Vietnamci začali nakupovat zboží, které posléze mohli poslat či dovézt do Vietnamu. Nakupovali převážně šlapací šicí stroje, protože v některých částech Vietnamu nebyl přívod elektřiny stabilní. Také projevíli velký zájem o jízdní kola a mopedy, které u nás nešly na odbyt. Na druhou stranu měli zájem i o výrobky, kterých byl u nás nedostatek. Jednalo se o drogistické výrobky a různé druhy látek. Z této doby vyplynulo o Vietnamcích mínění, že jsou dobří obchodníci, pro zboží neváhali jezdit přes celou republiku.

V této době vrostl také počet smíšených manželství a to převážně mezi studenty z Vietnamu a obyvatel větších měst. Manželství byla uzavírána jak mezi českými ženami a vietnamskými muži, tak i mezi vietnamskými ženami a českými muži. V pozdější době se zjistilo, že tato manželství netrvala příliš dlouho. Nemůžeme ovšem říci, zda velká rozvodovost byla záležitostí odlišných kulturních prostředí, nebo zda může být přičítána všeobecné velké rozvodovosti v ČSR. V mnoha případech se mohlo jednat také o sňatky, které byly uzavřeny kvůli získání československého občanství.

Vietnamci v České republice nejsou oficiálně uznanou menšinou. Vietnamská komunita je velmi uzavřená skupina, která nemá potřebu se integrovat do české společnosti. Výjimkou jsou tzv. banánové děti. Banánové děti jsou potomci vietnamských imigrantů narozené v České republice nebo zde žijí od malička. Mladí Vietnamci se mnohem lépe integrují do české majoritní společnosti, přebírají naše tradice a hodnoty a mají k české společnosti mnohem blíže než ke své tradiční vietnamské rodině. Jejich chování způsobuje generační problémy, jazykovou bariéru a důsledkem toho je krize ve vietnamské rodině.

V současnosti je integrace a začleňování Vietnamců do společnosti na lepší úrovni, díky mladým Vietnamcům, kteří se zde narodili.

2.4 Vietnamská rodina¹³

Vietnamské manželství bylo zakládáno především z potřeby zajištění rodiny, zvláště pak mužských potomků, kteří byli považováni za pokračovatele rodu. Vietnamská rodina byla typu patriarchálního. To znamená, že otec stál v čele rodiny. Měl nad svojí rodinou absolutní moc. Mohl své děti pronajmout, prodat, nebo použít jako zástavu dluhu. Měl právo v rozhodování, čím se jeho děti stanou, jaké bude jejich budoucí zaměstnání a koho si vezmou. Kromě toho že je vietnamská rodina patriarchální, je i patrilineární. Děti dostaly

¹³ STRAŠÁKOVÁ, Mária. *Postavení ženy ve vietnamské tradiční rodině*. [online] [citace: 1. března. 2010] , dostupné z WWW: < www.klubhanoi.cz/pdf/stzena.pdf >

jméno po svém otci a i dědictví bylo určeno pro mužskou linii. Každý jedinec má ve Vietnamu dvě rodiny. Vnitřní rodinu, to je rodina z otcovy strany a rodinu vnější, která je ze strany matky.

Vietnamskou rodinu můžeme považovat za neolokální, i když nejčastěji nejstarší syn se svou manželkou zůstávali žít s jeho rodinou, aby o své rodiče mohl pečovat. Mladší sourozenci se mohli od rodičů odstěhovat, pokud dovršili věku 15 let. Objevovaly se však i případy, kdy se novomanželé usídlili v blízkosti rodiny manželky, nebo se k nim nastěhovali. Z hlediska konfucianismu bylo oboje toto jednání nepřijatelné a považovalo se za zradu synovské oddanosti.

Rozšířenou rodinu nalezneme ve Vietnamu nejčastěji. To znamená, že v jedné rodině žije pohromadě rodiče s dětmi a další blízcí příbuzní. Tento typ rodin byl převážně viděn u vyšší třídy. Žili pohromadě, aby nemuseli přerozdělovat majetek. V rolnické třídě převažovala nukleární rodina, kde žili pouze rodiče s dětmi.

Rozdělení gender rolí přinášelo muži dominantní postavení, byl živitelem rodiny. Žena byla závislá na rodičích nebo manželovi, takže se nemohla příliš zasadit za svůj osud. Vše bylo následkem konfucianismu, ten dodržovali především ve vyšších vrstvách. Ženy z vyšších vrstev měli horší postavení, než ženy z chudých rodin, žijících na vesnici, kde vliv konfucianismu nebyl tak velký. Ženy zde byli rovnoprávné svému muži.

2.5 Synovská oddanost¹⁴

Mezilidské vztahy a vztahy ve vietnamské rodině byly odedávna ovlivňovány konfucianismem. Etická pravidla konfucianismu pronikala mezi vietnamskou společnost a ovlivňovala jejich zvyky a tradice. Konfucianismus se projevil ve společenských vztazích a zvláště pak na vztazích mezi rodiči a dětmi, které konfuciáni považovali za primární. Předpokládali, že vztah k rodičům bude určovat vztah k dalším členům společnosti. Pokud se

¹⁴ STRAŠÁKOVÁ, Mária. *Postavení ženy ve vietnamské tradiční rodině*. [online] [citace: 1. března.2010] ,dostupné z WWW: < www.klubhanoi.cz/pdf/stzena.pdf >

děti ke svým otcům a matkám budou chovat uctivě a zdvořile, budou se tak chovat i k ostatním jedincům, ve společnosti pak nastane klid.

Konfuciáni věnovali svou pozornost určování vztahu mezi rodiči a dětmi. Z toho vznikl termín synovská oddanost. Ten vyjadřuje vztah nejen mezi otcem a synem, ale v zásadě i mezi rodiči a jejich dětmi. Tato problematika byla popsána ve 3. století př. n. l. v Číně v *Knize o synovské oddanosti*. Později byly tyto instrukce ve Vietnamu zahrnuty ve všech zákonících a prohlášeních o morálce.

Co si tedy pod termínem synovská oddanost můžeme představit? Kniha o synovské oddanosti jej definuje takto: *"Oddaný syn slouží rodičům: Když jsou doma, projevuje patřičnou úctu. Když se o ně stará, projevuje patřičnou radost. Když jsou nemocní, projevuje patřičnou starost. Když je pohřbívá, projevuje patřičný smutek a když jim obětuje, projevuje patřičnou důstojnost."*

Základním znakem chování dětí vůči svým rodičům bylo zdvořilé a uctivé jednání. Pokud děti žili ve společné domácnosti s rodiči, museli je respektovat a prokazovat jim bezpodmínečnou poslušnost. V rodině, která byla silně ovlivněna konfucianismem, děti nesměly vstoupit do místnosti, která byla určena rodičům, bez jejich předchozího vyzvání, nebo pokud neměly jejich souhlas. Pokud nebyly vyzvány, nesměly promluvit jako první. Dále se nesměly dotýkat předmětů, které souvisely se sňatkem rodičů. O svých rodičích měly povinnost mluvit ve všech případech pouze v dobrém, a to ať už byli přítomni, či v jejich nepřítomnosti a toto pravidlo se zachovávalo i po jejich smrti. Musely ochraňovat dobré jméno své rodiny a nesměly jednat tak, že by se jejich rodina za jejich chování musela stydět. Jednání, které bylo v rozporu s pravidly, bylo náležitě potrestáno: *„Dítě, které poruší zákon alkoholismem, chozením za prostitutkami, hazardem, pořádáním kohoutích zápasů, slíděním a donašečstvím, násilím nebo povalečstvím na cestě, a zostudí tak své rodiče, prarodiče a příbuzné, je dítě, které rozbíjí rodinu. Jeho rodiče ho musí ve dne v noci vychovávat a pokud dítě nejedná podle jejich výchovy, nenapraví své předchozí chyby a neuposlechne rozkazy svých rodičů, musí podle práva podstoupit trest vydědění a vyloučení z rodiny.“*

Synovská oddanost také spočívala v péči o nemocné nebo staré rodiče, kteří dosáhli věku 70 let. V tomto případě musely děti opustit své zaměstnání a začít se starat o své rodiče, i když tak ohrožily své osobní štěstí. Pokud děti neprojevily zájem pomoci svým rodičům, následoval trest, většinou v podobě 80 ran holí. Vážné přestupky proti synovské oddanosti se

trestaly smrtí. Mezi tyto přestupky patřilo nadávání nebo fyzické ublížení rodičům, incest a zabití. Naproti tomu se toto nevztahovalo na chování rodičů vůči dítěti. Jediným případem, kdy byl rodič potrestán, bylo ubití dítěte k smrti, ale ani v tomhle případě nehrozila viníkovi smrt. Byl buď povinen nastoupit k vojenské službě, nebo k otrockým pracím.

Vietnamci vyznávají kult předků, tedy věří, že duše zemřelých se vrací zpátky na zem a ovlivňují životy jejich pozůstalých, ať už ve zlém nebo v dobrém. Proto zesnulým musí být vystrojen náležitý pohřeb a musí dodržovat rituály. Po smrti rodičů musí potomci dodržovat tříletý smutek. Během tří let provádějí smuteční obřady a musejí se zříct zábavných a společenských aktivit. Museli nosit smuteční oděv, který symbolizoval smutkem zlomené srdce. Tento akt je také zapsán v zákoníku a jeho porušení se trestalo. Muži dostali 80 ran holí, byly jim vytetovány 4 znaky pohany na čelo, byla jim sebrána půda a museli nastoupit vojenskou službu. Ženy dostaly 50 ran bičem, na čelo jim vytetovali 2 znaky pohany a musely pracovat jako pomocná síla v kuchyni.

Ačkoliv se tyto tresty pro nás jeví velmi přísně, nebyly praktikovány často. Prohřešení vůči rodičům se obvykle řešilo v kruhu rodinném a málokdy se rodina dovolávala soudu. V dnešní době samozřejmě tyto tresty již neplatí, ale poslušnost rodičům je ve Vietnamcích stále silně zakořeněná. Proto i nadále pomáhají své rodině, i když žijí v jiných státech. Vydělané peníze posílají svým rodičům a příbuzným do Vietnamu, a pokud zemřou, nadále uctívají jejich památku.

3. Odlišnost postavení žen v těchto kulturách

3.1 Postavení žen v historii

3.1.1 Středověk

Ve středověku bylo postavení žen v Evropě a v Asii podobné. Evropa byla ovlivněna křesťanstvím a Asie konfucianismem. Ačkoliv jsou to náboženství rozdílné, můžeme zde nalézt obdobné prvky. Žádná z žen nedisponovala vlastním majetkem, nemohly si samy vybírat svého budoucího partnera. Toto pravidlo platilo převážně ve vyšších kruzích, které byly ovlivněny konfucianismem. V Asii byly sňatky dohodnuty pomocí prostředníka, který obě rodiny dobře znal. Ženy se však mohly svobodně pohybovat ve společnosti. V obou kulturách byly ženy chápány jako prostředek k uchování rodu. Jejich funkce spočívala v rození potomků.

Život vietnamských žen ve středověku můžeme rozdělit na tři etapy:

a) dcera se učí od matky, jak být zručnou a schopnou manželkou, která bude schopna se starat o domácnost, nemůže se vzdělávat ve škole, matka také dívku připravovala na mateřské úkoly a těhotenství

b) manželka se musela vžít do role snachy, pokud její manžel ještě nebyl dospělí a žil ve společné domácnosti s rodiči, byla podrobena vůli své tchýně, neměla žádné pravomoci

c) v roli manželky byla považována za hlavu rodiny a těšila se přízni své rodiny a sousedů z okolí.¹⁵

¹⁵ STRAŠÁKOVÁ, Mária. *Postavení ženy ve vietnamské tradiční rodině*. [online] [citace: 1. března.2010] ,dostupné z WWW: < www.klubhanoi.cz/pdf/stzena.pdf >

3.1.2 14. – 16. století

V období evropské renesance se postavení žen změnilo. Žena už se nepovažuje jen za rodičí matku, ale opěvuje se i její krása, to můžeme vidět zvláště v umění. Ženy se mohou začít vzdělávat a zakládat spolky, kde debatují o nově nabitých poznacích. Ženy se zbavily předsudku, že nejsou schopny intelektuální činnosti.¹⁶

Jak jsem se již zmínila výše, vietnamské ženy se ve středověku mohly svobodně pohybovat. Mohly navštěvovat své sousedy, volně se pohybovat po vesnici, pracovat na poli, účastnit se tradičních festivalů či prodávat na trzích. Ačkoliv zde byl silný vliv konfucianismu, jejich tradiční lidové zvyky byly silnější. V 15. století vietnamský panovník vydal edikt, na jehož základě se muži nesměli svobodně stýkat se ženami. Tento edikt se však neprosadil mezi nižší vrstvou, která ctíla tradice. Dívky tak mohly dále navazovat volné vztahy s chlapci, společně tančit a zpívat. Vesničané trvali na svých zvycích především ze strachu, že by vyvolali hněv duchů a božstev. Obávali se, že by na ně byly seslány pohromy, v podobě záplav nebo naopak sucha a tím by byla neúroda.¹⁷

Svobodný pohyb dívkám umožňoval vybrat si svého budoucího partnera, tato výhoda byla umožněna pouze chudým dívkám. Zvyk vybrat si manžela je ve Vietnamu velmi starý, existuje možnost, že je spjatý s polyandrií, tedy s mnohomužstvím, které nejspíše bylo možné ve Vietnamu v dobách matriarchátu.¹⁸

V tomto století bylo poprvé umožněno ženám zdědit majetek. Pokud rodiče zemřeli a nezanechali poslední vůli, byl majetek rozdělen mezi sourozence. Sourozenci vyčlenili z majetku 1/20, o kterou se staral nejstarší syn. Pokud v rodině nebyl mužský potomek, majetek zdělila nejstarší dcera. Žena neztrácela členství ve své rodině a tak majetek

¹⁶ ŠIMÁČEK, Roman. *Postavení ženy ve společnosti* [online]. Brno : Masarykova Univerzita, 2007. 109 s. Diplomová práce. Masarykova Univerzita. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/55678/pdf_m/>.

¹⁷ STRAŠÁKOVÁ, Mária. *Postavení ženy ve vietnamské tradiční rodině*. [online] [citace: 1. března. 2010] , dostupné z WWW: < www.klubhanoi.cz/pdf/stzena.pdf >

¹⁸ Tamtéž

nepřecházel do společného jmění manželů. V tomto případě se předpokládalo, že manžel se přestěhuje ke své ženě, aby majetek zůstal v původní rodině.¹⁹

3.1.3 17. -18. století

V Evropě pokračuje emancipace ženy, kterou nastínila renesance. V tomto období společenský systém nedovolal prostým lidem se vzdělávat. Proto bylo postavení mužů a žen rovnoprávné z politického a sociálního hlediska. Větší rozdíly se začaly projevovat po uvolnění společnosti, kdy byly nastoleny nové principy vládnutí, a veřejnost se stala otevřenější.²⁰

Této době byla ve Vietnamu velmi rozšířená polygamie. Větší počet manželství byl nejprve výsadou panovníků, později se rozšířil i do aristokratické vrstvy. U nižších vrstev polygamie častá nebyla převážně z důvodů ekonomických.

Zachování rodu, tedy porození ženy mužského potomka, bylo hlavním důvodem polygamie. Muž si mohl vzít další ženu, pokud jeho první žena nebyla schopná dát mu syna. Nemít syna bylo považováno jako prohřešek proti synovské oddanosti. Dalším důvodem, proč byla polygamie oblíbená, byl fakt, že žena pracovala zadarmo. Jeho manželky měly povinnost pracovat v domácnosti a starat se o rodinu. Polygamie ukazovala na bohatství muže, čím více měl manželek, o které se musel starat, tím bylo jasnější, že má peníze. Jako důvod k polygamii bych mohla uvést i spojení s vlivnou rodinou.²¹

Polygamie byla ve Vietnamu legální do roku 1945.

¹⁹ STRAŠÁKOVÁ, Mária. *Postavení ženy ve vietnamské tradiční rodině*. [online] [citace: 1. března.2010] ,dostupné z WWW: < www.klubhanoi.cz/pdf/stzena.pdf >

²⁰ ŠIMÁČEK, Roman. *Postavení ženy ve společnosti* [online]. Brno : Masarykova Univerzita, 2007. 109 s. Diplomová práce. Masarykova Univerzita. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/55678/pedf_m/>.

²¹ STRAŠÁKOVÁ, Mária. *Postavení ženy ve vietnamské tradiční rodině*. [online] [citace: 1. března.2010] ,dostupné z WWW: < www.klubhanoi.cz/pdf/stzena.pdf >

V 17. století se objevuje předsmrtné dědictví, a to především pro dívky. Ve Vietnamu dívky, které nevlastnily žádný majetek, byly vystaveny opovržení. Dívka, která měla právo dědit, dostala majetek jako věno ke svatbě. Toto právo se dodržovala jen ve vyšší vrstvě společnosti, z důvodu zachování sociálního statusu dívky. V chudých vrstvách bylo dědictví vypláceno až po smrti rodičů, ale mnohdy ho dívka ani nežádala. Synové měli právo na majetek rodičů také až po jejich smrti, proto se často ženili s bohatšími manželkami, což mělo vliv na rozšíření matrilokálních rodin.²²

3.1.4 19. století

Postavení žen v Evropě v 19. století ovlivnilo mnoho faktorů. Nastala průmyslová revoluce, bylo zrušeno nevolnictví a Evropu začala ovlivňovat také Amerika. Začala vznikat různá ženská hnutí a to ve všech společenských třídách, tedy i dělnické.²³

Když skončilo období reforem, rodina přestávala být patriarchálním typem. Přesto by se dalo říci, že postavení žen se z části zhoršilo. Ženy z chudých rodin pracovaly na poli a ještě si přivydělávaly například jako pradelny. Přesto se musely postarat také o domácnost a o děti. Pro muže bylo nepřijatelné, aby s domácími pracemi ženě pomáhali.²⁴

V devatenáctém století nastalo mnoho demografických, technologických a společenských změn. To mělo vliv na postavení žen, začaly se vzdělávat a mnoho z nich se uplatnilo v dříve nemyslitelných oborech. Staly se z nich významné spisovatelky, herečky, podnikatelky, nebo vědecké pracovnice. Ženy se začaly angažovat v politice a podporovaly různé politické strany. I když byly připraveny právní kodifikace emancipačního hnutí, přijaty byly až ve dvacátém století.²⁵

²² STRAŠÁKOVÁ, Mária. *Postavení ženy ve vietnamské tradiční rodině*. [online] [citace: 1. března.2010] ,dostupné z WWW: < www.klubhanoi.cz/pdf/stzena.pdf >

²³ ŠIMÁČEK, Roman. *Postavení ženy ve společnosti* [online]. Brno : Masarykova Univerzita, 2007. 109 s. Diplomová práce. Masarykova Univerzita. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/55678/pdf_m/>.

²⁴ Tamtéž

²⁵ Tamtéž

Co vlastně emancipace je. Slovník cizích slov ji definuje jako osvobození, vymanění, zrovnoprávnění – týkající se především žen.²⁶ Psychologický slovník jako úsilí o rovnoprávné postavení žen – jde tedy o emancipaci od mužů a od společnosti, která ženy svazuje.

Hlavní složky ženského emancipačního hnutí:

- úsilí o individuální uvolnění a požadavek neomezeného přístupu ke vzdělání
- uvolnění sociální a etické, spojené s požadavkem přístupu ke všem povoláním a oborům lidské činnosti
- odstranění dvojí morálky, nuceného celibátu a prostituce
- uvolnění politické, spojené s bojem za právo na svobodné sebeurčení ve státě, tedy za volební právo
- úsilí o změnu zákonu znevýhodňujících ženy
- uvolnění rodinné, usilující o mravní a právní rovnost v rodině, hospodářskou nezávislost a omezení vlivu a moci rodičů.

Koncem devatenáctého století se na českém území rozšířila česká emancipace. Byly založeny první české ženské spolky. V této době se emancipaci žen zasadili převážně feministky. Bylo založeno první dívčí gymnázium ve střední Evropě. Bylo to Gymnázium Minerva a založila ho Eliška Krásnohorská. Hlavním cílem emancipace bylo volební právo. V

²⁶ KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství 1998.

tomto jejich záměru je podporovali i muži, kteří výhodu viděli v rozšíření vlastenecké volební základny. V roce 1905 vznikl výbor pro volební právo žen.²⁷

Zatímco podmínky pro ženy v Evropě a na českém území začínaly být stále příznivější, ve Vietnamu ženy přišly o právo dědit. Toto právo konfucianští přívrženci považovali za nepřijatelné a prosazovali absolutní patrilinearitu, což se jim nakonec podařilo. Ženy tak mohly dědit pouze v případě úmrtí rodičů, kteří neměli mužského příbuzného, který by mohl dědit. I v tomto případě však zdědily jen část majetku rodičů.²⁸

Jak už jsem se zmínila, ve Vietnamu byla povolena polygamie. Do devatenáctého století si mohli muži vzít kromě manželky hlavní i manželku vedlejší. V devatenáctém století však musel muž požádat svou hlavní manželku o souhlas, aby si mohl vzít manželku vedlejší. Žena projevila souhlas především, když sama nebyla schopná dát manželovi mužského potomka. Hlavní manželka tak z části ztratila svého manžela a vedlejší manželka přišla o své potomky, ti připadli do výchovy hlavní manželky. Hlavní manželka získala příchodem vedlejší manželky lepší pozici v rodině, do té doby musela poslouchat všechny mužské členy rodiny a svou tchýni. S příchodem vedlejší manželky už nebyla na nejnižší pozici v rodině. Na vedlejší manželku také připadla značná část povinností, které předtím plnila pouze manželka hlavní. Obvyklým jevem bylo hrubé zacházení a chování hlavní manželky k vedlejší manželce.²⁹

²⁷ ŠIMÁČEK, Roman. *Postavení ženy ve společnosti* [online]. Brno : Masarykova Univerzita, 2007. 109 s. Diplomová práce. Masarykova Univerzita. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/55678/pdf_m/>.

²⁸ Tamtéž

²⁹ STRAŠÁKOVÁ, Mária. *Postavení ženy ve vietnamské tradiční rodině*. [online] [citace: 1. března.2010] ,dostupné z WWW: < www.klubhanoi.cz/pdf/stzena.pdf >

3.1.5 20. století

Ženy získaly právo volit, v menší míře díky emancipaci, ale hlavní vliv měla demokratizace společnosti. Vliv médií zde byl také zjevný. Právo volit už bylo omezeno pouze věkem a duševní způsobilostí, nikoliv však pohlavím. Díky válečným konfliktům prudce stoupla zaměstnanost žen. Do té doby bylo zaměstnáno jen malé procento žen. Ale po druhé světové válce se muži opět vrátili do svých zaměstnání a ženy nastoupily do své role matky. Československá socialistická republika považovala deklaraci o rovnosti žen a mužů pouze za formální, dle zákona byla povinnost pracovat bez možnosti volby. Ženy tak mívaly zaměstnání a práci v domácnosti. Přitom za stejnou práci, kterou vykonávaly, měly ženy nižší mzdu než muž a vedoucí funkce nebyly pro ženy zpřístupněny.³⁰

4. České a vietnamské manželství

4.1 České manželství

Manželství je soužití muže a ženy, kdy jeho vznik je dán právem stanoveným podmínkám, má určité právní následky a může zaniknout pouze právem předepsaným způsobem.³¹

Pojmové znaky manželství:

- vzniká zákonem předepsaným způsobem, uzavírá se před příslušným orgánem pověřeným vést matriky, nebo před orgánem registrované církve nebo náboženské společnosti;

³⁰ ŠIMÁČEK, Roman. *Postavení ženy ve společnosti* [online]. Brno : Masarykova Univerzita, 2007. 109 s. Diplomová práce. Masarykova Univerzita. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/55678/pdf_m/>.

³¹ RADVANOVÁ, Senta. *O rodině, manželství a dětech*. Praha: Panorama 1978. s. 26.

- vzniká jen mezi mužem a ženou (svazek mezi osobami stejného pohlaví se nazývá registrované partnerství osob téhož pohlaví);
- manželství stojí na principu monogamie;
- manželství je rovnoprávný vztah mezi mužem a ženou;
- manželství znamená svobodné a dobrovolně uzavřené životní společenství;
- zaniká pouze zákonem předepsaným způsobem.³²

Vznik manželství

Manželství je uzavřeno, pokud žena a muž podají svobodné a úplné souhlasné prohlášení o tom, že vstupují do manželství a učiní tak před příslušným orgánem. Toto prohlášení jsou povinni učinit veřejným a slavnostním způsobem před dvěma svědky.(Hrušáková :1998)

Kromě souhlasu o vstupu do manželství, jsou snoubenci povinni souhlasit s dalšími prohlášeními. Manželství může být uzavřeno, pokud jim nejsou známy okolnosti vylučující uzavření manželství, znají navzájem svůj zdravotní stav, zvážili úpravu budoucích majetkových vztahů, uspořádání budoucího bydlení a hmotné zajištění rodiny po uzavření manželství a dohodli se na příjmení.(Hrušáková: 1998)

4.2 Vietnamské manželství

Manželství mohou uzavírat chlapci po dovršení 18 let, děvčata ve věku 16 let. Dříve byly běžné i sňatky, kdy dívce bylo 13 a chlapci 16 let.V dnešní době už sňatky mezi dětmi nejsou běžné. Ženy se vdávají obvykle ve věku 18 – 22 let a muži se žení ve věku 22 – 25. Vyšší věk u snoubenců je ovlivněn západní kulturou.

Ve Vietnamu jsme dříve mohli pozorovat věkovou nerovnost mezi manželi, žena byla spíše starší, aby se o muže a jeho domácnost mohla starat, ale také ho vychovávat. Byla spíše pracovní sílou než manželkou. Když muž dospěl, většinou si vzal jinou manželku a z první ženy se stala služebná.

³² HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-7239-003-1. s.46

Vzhledem k tomu, že ve Vietnamu má žena právo vlastnit majetek, rozlišujeme v manželství 3 typy majetku :

- a) majetek manžela a jeho rodiny (především půda a pozemky);
- b) majetek, který si s sebou přinesla žena do rodiny;
- c) majetek, který manželé nabyli společně.³³

Manželé mají stejné právo nakládat se společně nabytým majetkem. Pokud chtějí s majetkem disponovat, musí být souhlas obou manželů.

4.3 Česko-vietnamské manželství

Pokud je jeden z budoucího manželského páru cizím státním občanem, mohou uzavřít manželství na území České republiky formou občanského nebo církevního sňatku. Pro uzavření manželství musí snoubenci předložit matričnímu úřadu požadované předepsané doklady, jimiž dokazují právní způsobilost k uzavření manželství. Doklady musejí mít náležitost veřejných listin. Pokud jsou vystaveny orgány cizích států, musí být opatřeny předepsanými ověřeními a přeloženy do českého jazyka.³⁴

³³ STRAŠÁKOVÁ, Mária. *Postavení ženy ve vietnamské tradiční rodině*. [online] [citace: 1. března.2010] , dostupné z WWW: < www.klubhanoi.cz/pdf/stzena.pdf >

³⁴ Uzavření manželství s cizincem [online] [citace: 2.3.2010], dostupné z WWW <<http://www.beremese.cz/article/uzavreni-manzelstvi-s-cizincem/>>

Občan České republiky předloží:

- rodný list
- občanský průkaz České republiky nebo platný cestovní doklad České republiky
- pokud má povolen trvalý pobyt v cizině, je povinen předložit výpisu o osobním stavu a místu trvalého pobytu v cizině nebo jim odpovídající obdobné doklady vydané státem, na jehož území má snoubenec pobyt
- pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství, nebo úmrtní list zemřelého manžela, pokud byl ženatý či vdaná

Cizinec předloží:

- doklad, kterým prokáže totožnost
- rodný list, doklad o státním občanství
- doklad o právní způsobilosti uzavření manželství, který nesmí být starší 6 měsíců k datu uzavření manželství
- potvrzení o osobním stavu a pobytu, pokud ho cizí stát vydává, nemusí být předloženy, pokud jsou součástí dokladu o právní způsobilosti
- úmrtní list zemřelého manžela, je-li snoubenec ovdovělý
- pravomocný rozsudek o ukončení manželství, je-li snoubenec rozvedený

Snoubenec, který nerozumí nebo nemluví česky, musí mít při prohlášení o manželství přítomného tlumočnicka na vlastní náklady. Pokud tlumočnick není jmenován ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu, musí složit slib. Slib předkládá matrikář. Snoubenec musí předložit matričnímu úřadu potvrzení o oprávněnosti pobytu na

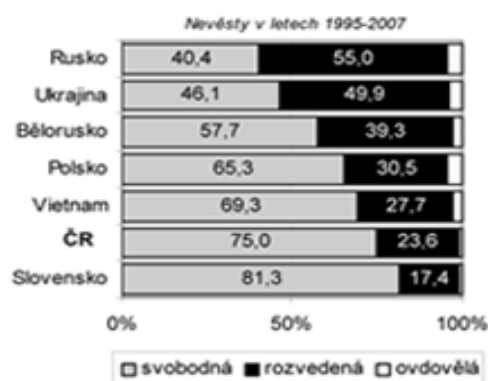
území České republiky vydané Policií ČR, nejpozději v den sňatku. Potvrzení nesmí být starší 7 pracovních dnů.³⁵

Na grafech z období roku 1995 – 2007 vidíme, že nejvíce sňatků v České republice uzavírali svobodní muži a svobodné ženy z Vietnamu. V obou případech je to přes 80 % uzavřených manželství.

Graf 21: Rodinný stav ženicha podle státního občanství (Pramen: ČSÚ)

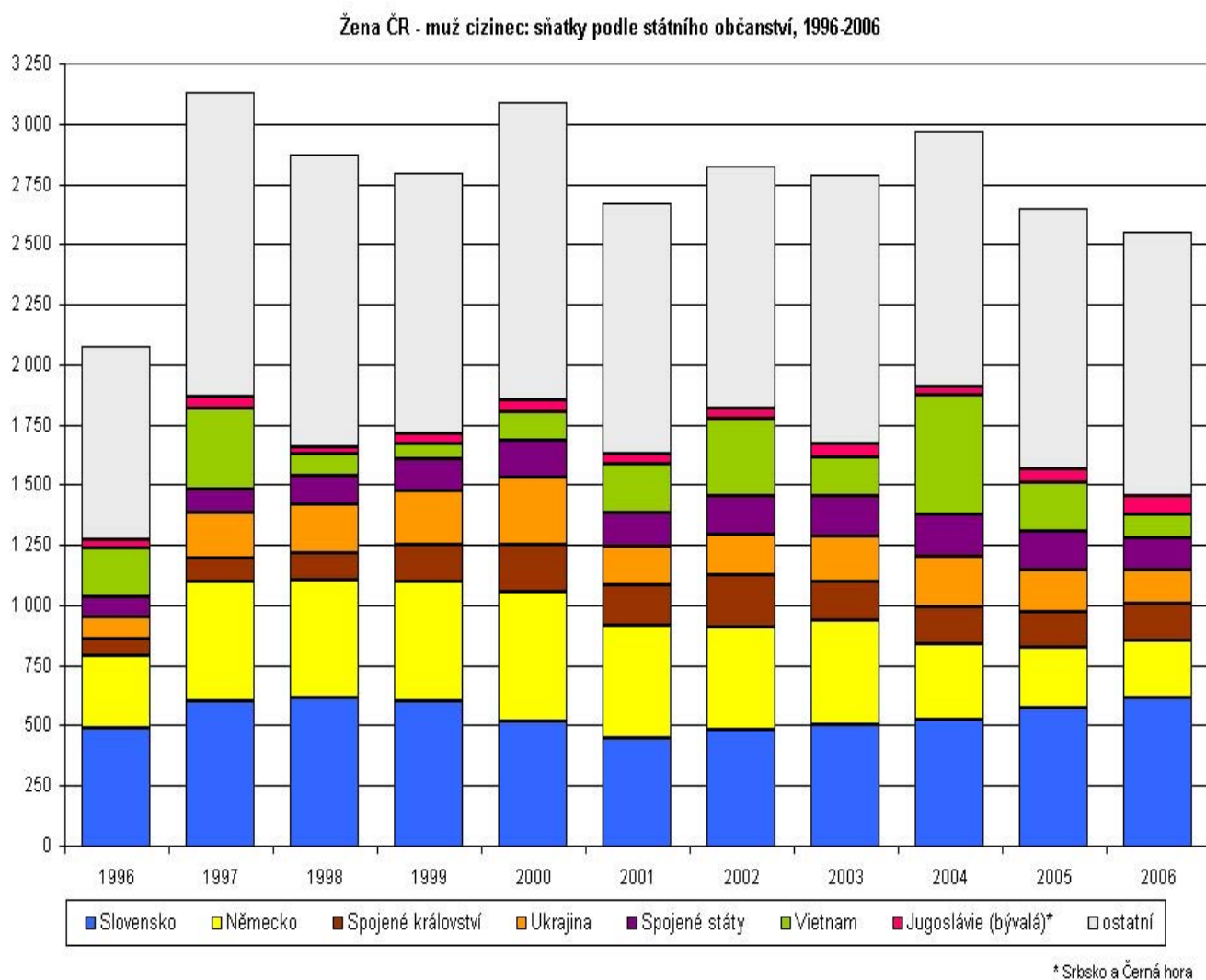

Graf 22: Rodinný stav nevěsty podle státního občanství (Pramen: ČSÚ)

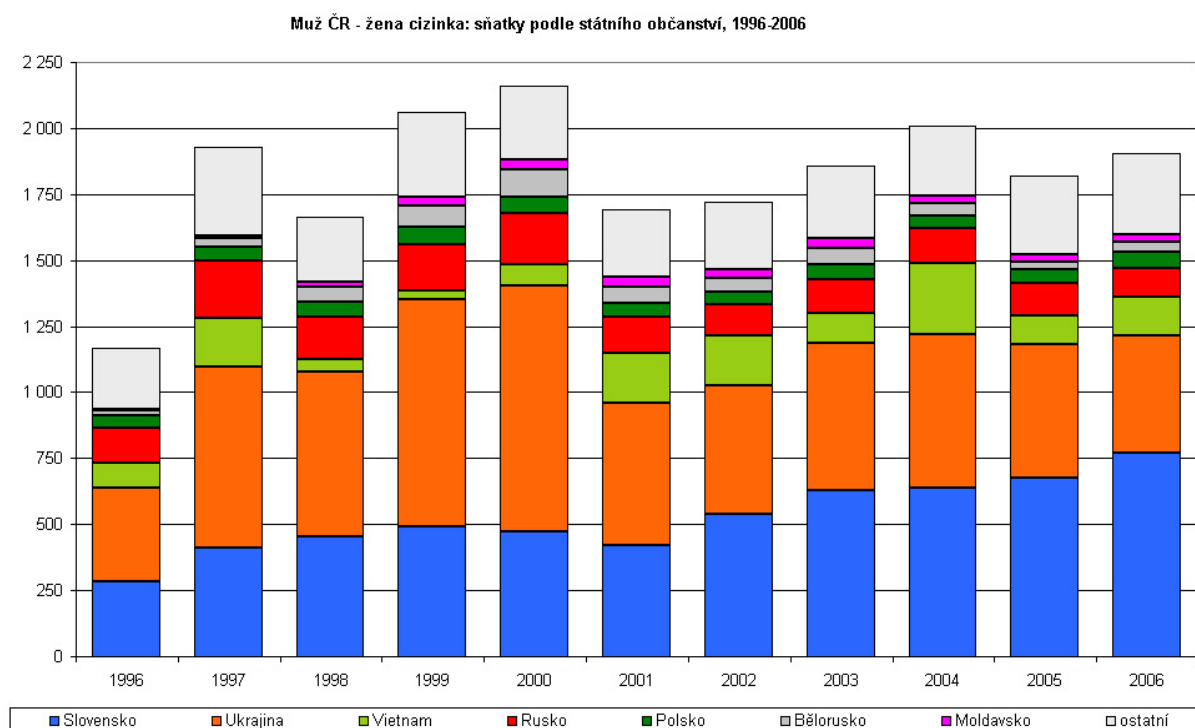

³⁵ Uzavření manželství s cizincem [online] [citace: 2.3.2010], dostupné z WWW <<http://www.beremese.cz/article/uzavreni-manzelstvi-s-cizincem/>>

Na grafu jsou znázorněny počty uzavřených sňatků mezi českou ženou a mužem cizinec. Česko-vietnamská manželství jsou vyznačena zelenou barvou. Největší počet česko-vietnamských manželství byl uzavřen v roce 2004. Přibližně tedy kolem 500 sňatků. Nejmenší počet uzavřených manželství bylo v roce 1999, kdy to bylo přibližně 25 sňatků.

Na druhém grafu můžeme vidět počet manželství uzavřených mezi mužem z České republiky a ženami cizinkami. Sňatky uzavřené s vietnamskou ženou jsou opět označeny zelenou barvou. Počty uzavřených manželství mezi českou ženou a vietnamským mužem nebo českým mužem a vietnamskou ženou se nijak výrazně neliší. Stejně jako u předešlého grafu, je nejvyšší počet uzavřených manželství v roce 2004. Ale mezi mužem z České republiky a vietnamskou ženou jich bylo uskutečněno asi 275. I nejnižší počet uzavřených manželství lze pozorovat v roce 1999, kdy to bylo méně než 25 provedených sňatků.

4.4 Český rozvod

Manželství může být ukončeno jen zákonem předepsaným způsobem:

- zánik manželství smrtí jednoho z manželů;
- zánik manželství prohlášením jednoho z manželů za mrtvého;
- zrušení manželství rozsudkem soudu o rozvodu manželství.

4.5 Vietnamský rozvod³⁶

Manželství ve Vietnamu může být ukončeno buď smrtí, nebo rozvodem.

Dříve existovaly tři typy rozvodu:

- nucený rozvod;
- rozvod na základě vzájemné dohody;
- rozvod na základě žádosti manželky.

Nucený rozvod

Nucený rozvod mohl muž požadovat, aniž by zažádal o povolení příslušných autorit. Důvodem mohla být neplodnost nebo nemoc manželky, špatné mravy nebo krádeže, neuctivé chování vůči tchyni a tchánovi. Ale také takové vlastnosti jako je žárlivost nebo upovídanost.

Pokud se žena provinila těmito důvody, muž měl povinnost se rozvést, i kdyby byl proti.

Avšak právně byly dány skutečnosti, za kterých se muž nemohl rozvést:

³⁶ STRAŠÁKOVÁ, Mária. *Postavení ženy ve vietnamské tradiční rodině*. [online] [citace: 1.března.2010] ,dostupné z WWW: < www.klubhanoi.cz/pdf/stzena.pdf >

- žena držela 3 roky smutku po smrti manželovo rodičů
- přispěla ke společně nabytému majetku, pokud před svatbou byli chudí, ale během manželství nabyli vyššího majetku
- žena neměla příbuzné, kteří by se jí ujali

Rozvod na základě vzájemné dohody

Rozvod na základě vzájemné dohody byl proveden, pokud si manželé nepřáli setrvávat nadále ve sňatku. Rozvádějící se pár nemusel žádat o povolení příslušné autority, avšak musel být sepsán dokument, jenž by potvrdil platnost rozvodu. U rozvodu nemusel být přítomen svědek.

Rozvod na základě žádosti manželky

Ženy mohly zažádat o rozvod v případě, že manžel neplnil své povinnosti, tudíž se nestaral o svou manželku a děti. V tomto případě soud nařídil rozvod. Dalším důvodem, kdy mohla manželka požádat o rozvod, bylo neuctivé chování manžela ke své tchyni a tchánovi.

4.6 Česko- vietnamský rozvod

V roce 2008 evidoval Český statistický úřad 219 mužů vietnamské státní příslušnosti, kteří byli rozvedeni s ženou české státní příslušnosti. Podíl vietnamských žen, které byly rozvedeny s mužem české státní příslušnosti, je menší. V roce 2008 došlo k 114 rozvodům.

5. Případová studie

Případová studie je zvláštní metoda kvalitativního výzkumu. Spíše než použití velkého vzorku zkoumaných osob, se zaměřuje na důkladný výzkum několika případů.

5.1 Zkoumané rodiny

Výzkum jsem provedla formou rozhovoru s dvěma českými ženami, které mají za manžela Vietnamce a jedním vietnamským mužem, který je ženatý s Češkou. Všichni žijí na území České republiky a mají děti. Jedna žena a muž jsou rozvedení a jedna žena stále žije se svým vietnamským manželem.

Případ 1. – Jiřina N. a Pavel N. (Vietnamec)

Údaje o manželském páru:

Věk manželského páru: Jiřina 39 let

Pavel 46 let

Délka manželství: 17 let

Občanství cizince: české

Děti: dcera Veronika 14 let

Paní Jiřina se se svým vietnamským manželem seznámila v České republice v Novém Sedle u Žatce, když byla u tety na brigádě na chmelu. Pavel pracoval jako traktorista v zemědělském družstvu. Narodil se ve Vietnamu a do České republiky přijel studovat. Manželi byli 17 let a mají společnou dceru, které je nyní 14 let.

Jiřiny rodiče nesouhlasili se sňatkem s vietnamským mužem, z tohoto důvodu žila dva roky bez kontaktu s nimi. Později se rodiče s rozhodnutím Jiřiny smířili a přijali manžela do rodiny, zvláště na popud jejich dcery, která jim dala jasné ultimátum. Pokud se chtějí stýkat s ní a jejich vnučkou, musí přijmout i jejího manžela.

Paní Jiřina nepocítovala v manželství výrazné kulturní rozdíly. Jako největší rozdíl, dle jejího subjektivního názoru, uvádí způsob stravování. Jiřina po sňatku přešla na typickou vietnamskou stravu a naučila se dokonce připravovat tradiční vietnamská jídla. Začátky pro ni byly obtížné, jídlo jí nedělalo dobře a zhubla několik kilogramů. Dříve byla špatná dostupnost vietnamských potravin, proto se používaly různé náhražky. I po rozvodu preferuje vietnamskou kuchyni, protože ji považuje za zdravější.

Svého bývalého muže Jiřina popisuje jako velice hodného a pečlivého otce, který jejich dceři věnoval mnoho pozornosti a kladl velký důraz na vzdělání. Dcera Veronika se vietnamsky učila pouze, když byla menší, dnes již vietnamsky nerozumí.

Manžel nevyznával buddhismus, náboženství typické pro Vietnam. Doma však měli oltář, u kterého uctívali památku mrtvých. Paní Jiřina se tomuto zvyku přizpůsobila a s dcerou to braly spíše jako zpestření. Kupovalo se drahé jídlo a ovoce, které se dávalo na oltář, zapálily se vonné tyčinky a po jejich dohoření se mohlo všechno jídlo sníst.

Jiřina s Pavlem Vietnam nikdy nenavštívila, i když on ve Vietnamu byl během jejich manželství dvakrát na kratší dobu, kdy byli v kontaktu pouze přes internet.

Vzhledem k tomu, že Pavel perfektně zvládl češtinu, nepocítovala Jiřina žádné komunikační problémy. Hlavní příčinou rozpadu jejich manželství byla Pavlova žárlivost. Dokud byla Jiřina v domácnosti a starala se o jejich dceru, bylo vše v pořádku. Problém nastal, když Jiřina nastoupila do práce. Popisuje manželovu žárlivost jako chorobnou. Pavel se neživil jako většina Vietnamců prodejem, ale pracoval v zemědělství, kde později začal i podnikat. Bohužel jeho podnikání nebylo úspěšné. Zařídil si provozovnu výherních automatů, kterou stále vlastní a zadlužil se, což byl další důvod k rozvodu.

Po jejich rozvodu se Pavel začal stranit a přestal se vídat s dcerou. Paní Jiřina si myslí, že přerušil veškerý kontakt, protože svou rodinu měl velmi rád a bylo by pro něj těžké se s nimi vídat i nadále.

Pavel má nyní novou rodinu. Oženil se s vietnamskou ženou, se kterou má druhou dceru. Po čtyřech letech by se měl opět shledat se svou dcerou z prvního manželství, která ho sama kontaktovala.

Případ 2. - Markéta N. – David N. (Vietnamec)

Údaje o manželském páru:

Věk manželského páru: Markéta 22 let

David 45 let

Délka manželství: 4 roky

Občanství cizince: české

Děti: Tereza 5 let, Adam 3 roky, Petr 1 rok

Markétě je 22 let, se svým manželem Davidem má 3 děti, Terezu, Adama a Petra. S Davidem se seznámila, když jí bylo 15 let a v 16 letech poprvé otěhotněla.

Rodině Markéty vadil spíše výrazný věkový rozdíl, než vietnamský původ Davida.

S Davidem už dvakrát navštívila Vietnam a podruhé zde pobývali půl roku. Několik měsíců bydleli u Davidovy matky, která žije v domě spolu se svým druhým starším synem, jeho manželkou a dvěma dětmi. Zprvu byla Davidova rodina vůči Markétě lehce nedůvěřivá. Protože jí nebrali jako součást rodiny, nemohla pomáhat v chodu domácnosti. Pokud chtěla například umýt nádobí, Davidova matka ji okamžitě zastavila a umyla jej sama. Při druhé návštěvě se její postavení v rodině zlepšilo a rodina jí začala důvěřovat, zvláště kvůli dětem. Markéta se vietnamsky naučila jen pár slov a frází, takže komunikace s nimi byla občas složitá. Hodně jí pomáhala nejstarší dcera, která vietnamsky hovoří plyně.

Poté strávili několik týdnů v pronajatém bytě u moře. David během jejich pobytu stále pracoval jako překladatel do novin.

Markéta má stejné zkušenosti jako paní Jiřina se žárlivostí vietnamských mužů. Žárlivost vyúsťuje u Vietnamců až v agresivitu vůči své ženě. Dokonce jim není cizí fyzické napadení své partnerky. Ve Vietnamu je to zcela běžná věc a je možné se s tímto chováním setkat i na veřejnosti. Markéta s agresivním chováním manžela má opakované zkušenosti. Svého manžela musí poslouchat a manžel si jí hodně přivlastňuje. Na rozdíl od situace paní Jiřiny, bude podle Markéty David souhlasit s jejím nástupem do zaměstnání. David rád pomůže v domácnosti, nakoupí, umyje nádobí a postará se o děti.

Podle zkušenosti Markéty je výchova dětí ve Vietnamu značně odlišná od české. Pro Vietnamce jsou zcela nepřijatelné jakékoli tělesné tresty, proto se jí zdála většina vietnamských dětí rozmazlená. Dětem je od malička vštěpováno, jak jsou hezké a výjimečné.

Pětiletá Tereza ve Vietnamu navštěvovala mateřskou školku. Systém mateřských školek je vcelku podobný jako v České republice, jen je navštěvuje více dětí, proto učitelky dětem věnují mnohem méně času. Tereze však věnovaly větší pozornost, proto také Markéta viděla určitou nevraživost a zlobu ostatních dětí vůči její dceři. Ačkoli jsou tělesné tresty ze stran rodičů nepřijatelné, ve školce se s fyzickými tresty používají.

Kultura stolování je také jiná, celá rodina jí pohromadě u jednoho stolu. Je neslušné během jídla odejít, nebo se tvářit, že nám cokoli nechutná. V České republice tento zvyk s manželem nedržují, každý jí zvlášť a v jinou dobu. Manžel si dokonce i sám vaří. Se stravováním ve Vietnamu měla Markéta velké potíže, protože základní potravinou je zde rýže, kterou ona ani děti nemají rády. Proto musela vařit obědy a večeře zvlášť. Jinak má vietnamskou kuchyni v oblibě, zvláště pak zeleninové vývary a nudle se zeleninou.

Pro Vietnamce je typické uctívání předků, v každém vietnamském obchodě, herně i baru, můžeme vidět posvátný oltář, David však tuto tradici již neuznává. Děti k tomu také nejsou vedeny. Ve Vietnamu se modlila pouze Davidova matka a to každé ráno, odpoledne a večer.

Během pobytu ve Vietnamu Markéta nepocítovala žádné větší změny v chování Davida vůči ní. Pouze spolu trávili více času než doma, protože David doma neustále pracuje a Markéta se stará o děti.

Vánoce slaví jako česká rodina, protože ve Vietnamu Vánoce nemají. I při návštěvě Vietnamu slavili Vánoce, dětem nakoupili dárky, měli tradiční českou večeři bramborový salát s řízkem, pouze bez stromečku se museli obejít. Nový rok slaví poprvé podle českého kalendáře 31. prosince a podruhé mezi 19. lednem a 20. únorem, podle vietnamského kalendáře. Slaví také dvakrát dětský den a Mikuláše. Velikonoce zatím moc nevyznávají, protože jsou děti ještě malé.

Během pobytu ve Vietnamu zaznamenala Markéta některé odlišnosti v chování ve vietnamských rodinách. Pro vietnamskou rodinu je typické, že žijí pohromadě. Nejstarší syn

si přivede manželku do domu rodičů, aby se o ně ve stáří mohli starat. Rodiče pomáhají s péčí o děti. Ve Vietnamu matka nedostává žádnou peněžitou pomoc v mateřství. Dále je také odlišný způsob péče o novorozence. Vietnamské ženy si každých 14 dní najímají zdravotní sestry, aby vykoupaly novorozence. Prý z obavy, aby dítěti neublížily. Toto praktikují do 3 měsíců.

Případ 3. – Antonín N. – Jana N. (Češka)

Údaje o manželském páru:

Věk manželského páru: Jana 40 let

Antonín 45 let

Délka manželství: 12 let

Občanství cizince: vietnamské

Děti: syn David 19 let

Antonín se rozhodl odletět do tehdejšího Československa především kvůli špatné životní úrovni ve Vietnamu. V té době už byl pátým rokem na vojně. Život v České republice hodnotí Antonín jako snazší. Konkrétně uvádí lepší kvalitu bydlení, vyšší platy i zaměstnanost a obecně vyšší životní úroveň.

Dříve byly podmínky pro povolení odcestovat do ciziny velmi přísné, základem bylo dosažení určitého vzdělání. V posledních deseti letech, podle pana Antonína, může vycestovat každý. Vietnamci opouští Vietnam zejména kvůli možnosti většího výdělku v cizině.

Hned po přestěhování do České republiky věděl, že by zde rád zůstal a založil rodinu. S Janou se seznámil, když žil na ubytovně spolu s ostatními vietnamskými muži.

Rodiče Jany přijali Antonína do rodiny bez problémů. Antonín se žíví převážně jako překladatel, dále také píše do vietnamských novin. Český jazyk se začal učit sám, do dnes mu dělá problém skloňování, ale dokáže vyjádřit, co má na mysli.

S paní Janou má Antonín devatenáctiletého syna, asi 8 let jsou však rozvedeni. Antonín o své bývalé manželce mluví jako o dobré a hodné ženě. Důvodem rozpadu manželství dle jeho sdělení nejsou kulturní rozdíly, ale odlišné názory a vlastnosti. Myslí si, že kulturní rozdíly nejsou v rodině důležité, pokud se manželé mají rádi a tolerují se. Antonín popírá, že si vzal manželku kvůli získání českého občanství, což ona mu dosud vyčítá. Vždy si chtěl vzít českou ženu, protože má jakýsi odpor k Vietnamkám. Vietnamskou ženu by si za manželku nikdy nevzal. Přiznává, že hlavním důvodem rozvodu, byly jeho poměrně časté nevěry. Ve Vietnamu rozvody nejsou příliš obvyklé, ale rozvod s cizinkou pro celou rodinu není podstatný.

Antonín po odstěhování do Čech navštívil Vietnam několikrát, ženu se synem však s sebou nevzal. Syn navštívil Vietnam poprvé až v 17 letech společně se svým strýcem, aby se seznámil se svou babičkou a zbytkem rodiny. Antonín ho nikdy vietnamsky neučil, takže se příliš nedorozuměl, spíše používal angličtinu, kterou hovořili jeho bratřenci. Po poslední návštěvě Vietnamu se Antonín rozhodl, že už se do Vietnamu vrátit nikdy nechce. Na konci rozhovoru ale přiznal, že většina Vietnamců počítá s tím, že se do Vietnamu ve stáří vrátí a budou zde žít a stejně tak i nejspíš on.

5.2 Shrnutí rozhovorů

Z rozhovorů je patrné, že ne vždy je kulturní odlišnost hlavním problémem při rozpadu manželství. Všechny zkoumané osoby se shodují, že jiná kultura v rozvodu nehrála hlavní roli. Fakta, která jsem během rozhovoru zjistila, se převážně shodují s údaji v kapitole o vietnamské rodině a kultuře.

Hlavní charakteristickou vlastností vietnamských mužů je chorobná žárlivost, kterou popisují obě ženy. V manželství paní Jiřiny byla žárlivost jedním z důvodů rozvodu. Typická je pro Vietnamce také agresivita. Paní Markéta má osobní zkušenosti s fyzickým napadením ze strany manžela a pan Antonín se také přiznal, že svou bývalou manželku během manželství několikrát uhodil.

V žádném manželství nebyly komunikační problémy. Všichni tři vietnamští muži se naučili hovořit českým jazykem. Tito vietnamští muži však nejsou typickými příklady Vietnamců žijící v České republice. Většina z nich česky spíše rozumí, protože se pohybují převážně mezi vietnamskou komunitou. Pavel v České republice studoval, proto bylo zvládnutí českého jazyka nezbytností. Antonín a David se živí publikací článků do novin a také překladatelstvím.

Všechny ženy se shodují, že vietnamští muži jsou velice dobrými otci a vzdělání dětí je pro ně prioritou.

Podle mého názoru manželství s vietnamským mužem může fungovat, ale jen v případě že žena neprojevuje přílišnou dominanci a je schopná podřídit se manželovi. Vietnamští muži se považují za hlavu rodinu a žena by se měla starat převážně o domácnost a věnovat se péči o děti.

Závěr

Má bakalářská práce se věnuje tématice česko-vietnamského manželství, popisuje rozdílnost kultur a typických znaků manželství.

V rámci vypracování mé bakalářské práce jsem pochopila podstatné rozdíly mezi českou a vietnamskou kulturou. Pro vietnamskou kulturu jsou velmi důležité rodinné vazby, zvláště mezi rodiči a dětmi. Vietnamská rodina má specifické postavení členů v rodině, které vyplívá z hodnot tradiční vietnamské rodiny.

Uzavírání česko-vietnamských manželství je typické spíše pro vietnamské muže, protože vietnamské ženy zdržují spíše mezi vietnamskou komunitou a preferují vietnamské muže. Vietnamští muži jsou více otevření a v minulosti uzavírali sňatky s českými ženami převážně kvůli získání českého občanství.

Většina vietnamských dětí vyrůstá v českém prostředí a kultuře a navštěvuje české školy, proto je dobře adaptovaná. Jsou jim bližší české zvyky a tradice. Proto se domnívám, že budou stále častěji uzavírána smíšená manželství. Zde však nebude tolik patrný rozdíl mezi českou a vietnamskou kulturou.

Použitá literatura a zdroje:

- MÜLLEROVÁ, Petra. *Vietnam*. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-255-4
- KOUDELKA, Viktor. *Země rýže a hor*. Třebíč: Akcent 2003. ISBN 80-7268-269-5
- RADVANOVÁ, Senta. *O rodině, manželství a dětech*. Praha: Panorama 1978.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-7239-003-1.
- MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina*. Brno: Blok 1990. ISBN 80-7029-018-8
- MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství 2006. 80-86429-58-x
- SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál 2001. ISBN 80-7178-559-8
- KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství 1998. ISBN 80-04-26710-6
- PLAŇAVA, Ivo. *Manželství a rodiny*. Brno: Doplněk 2000 ISBN 80-7239-039-2
- ISBN 80-04-26710-6
- STRAŠÁKOVÁ, Mária. *Postavení ženy ve vietnamské tradiční rodině*. [online] [citace: 1. března.2010] , dostupné z WWW: < www.klubhanoi.cz/pdf/stzena.pdf >
- ŠIMÁČEK, Roman. *Postavení ženy ve společnosti* [online]. Brno : Masarykova Univerzita, 2007. 109 s. Diplomová práce. Masarykova Univerzita. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/55678/pedf_m/>.
- VOJTKOVÁ, Michaela. 2007. *Demografické údaje cizinců v ČR*. [online] 2007. [citace: 24.2.2010], dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=292&lst=118> >
- Uzavření manželství s cizincem [online] [citace: 2.3.2010], dostupné z WWW <<http://www.beremese.cz/article/uzavreni-manzelstvi-s-cizincem/> >
- Český statistický úřad. [online] [citace: 24.2.2010] dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost_rozvodovost>

Přílohy:

Vietnamská vlajka

Hanoi

David v Hanoi

Markéta v tradičních vietnamských šatech

